

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДО ЄС

Економічне зростання у світі, яке супроводжувалося протягом останніх десятиліть випереджальним збільшенням обсягів міжнародної торгівлі, міжнародної виробничої кооперації, сприяло зростанню обсягів перевезень і якісний прогрес транспортної галузі. Транспортна інфраструктура відіграє фундаментальну роль у глобалізаційних процесах і формуванні регіональних економічних просторів.

За статистикою, до масштабного вторгнення Росії частка Євросоюзу в міжнародній торгівлі України становила 41%, експорт своєї продукції до ЄС здійснювали більш ніж 10 тисяч українських виробників. Додаткові рішення, прийняті під час війни – скасування всіх митних зборів, укладення угоди про скасування дозволів на перевезення, приєднання до спільної транзитної системи – допомогли Україні пом'якшити шок війни та ще міцніше пов'язати українську економіку з ЄС [1].

Зона вільної торгівлі, створена між Україною та ЄС, не призвела до гальмування українського виробництва, навіть якщо дехто очікував цього. Водночас, її внесок у розвиток більшості галузей української економіки, покращення її структури, зміцнення конкурентоспроможності та диверсифікації економічної діяльності все ще залишається недостатнім [3].

Українські підприємства не стали частинами європейських ланцюгів створення доданої вартості, що пояснює той занепад промисловості, який спостерігається в Україні: російські ринки втрачені, виробничі мережі демонтовані, а європейські ланцюги ще не створені. Недостатня взаємодія між бізнес-структурами гальмує просування України в напрямку євроінтеграції, який до цього часу переважно забезпечується на державному рівні і призводить до недостатньої глибини євроінтеграції в Україні у порівнянні з практикою євроінтеграції країн Центральної Європи [2].

Війна між Росією та Україною стала поштовхом до певних, досить кардинальних, змін у ланцюжку поставок. Дорожня та залізнична інфраструктура стала життєво важливими для забезпечення евакуації та переміщення населення, переміщення військової техніки та гуманітарних вантажів з початком воєнного стану. Одночасно, необхідно збільшувати пропускну здатність західних прикордонних переходів та транспортної інфраструктури, включаючи розбудову мультимодальних терміналів, через виклики, пов'язані зі зміною транспортно-логістичних маршрутів та руйнуванням транспортної інфраструктури. Ця робота повинна бути координована з західними партнерами, такими як Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія та Молдова. Крім того, дорожня та залізнична інфраструктура також виконує важливу функцію забезпечення функціонування економіки, соціальної сфери та галузей промисловості країни в умовах воєнного стану.

У липні 2022 року Єврокомісія включила українські логістичні маршрути до індикативних карт проекту (автомобільних, залізничних, повітряних та водних) за програмою TEN-T. Отже, наразі проходить реконструкція існуючих та відкриття нових пунктів пропуску на кордоні з європейськими державами, перехід залізниці на стандарт європейського формату тощо. У світі стандартна ширина залізничної колії становить 1435 мм, а таких ділянок небагато, а на українській залізниці, переважно в прикордонних районах, ширина інших колій становить 1520 мм [4].

Можливе розширення карти TEN-T на територію сусідніх країн - це перший крок у забезпеченні послідовності планування розвитку інфраструктури та просування стандартів ЄС. Міністерство інфраструктури України наголосило на намірах розвивати міцні зв'язки з провідними державами регіону та сприяти ефективній роботі в рамках проекту «Новий шовковий шлях». Розроблено законодавчу базу, яка дозволяє в короткий термін запровадити в Україні до 70% норм ЄС у відповідних сферах [2].

Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року наголошує, що пріоритетним завданням для Міністерства інфраструктури України є інтеграція транспортної мережі України в загальноєвропейську мережу TEN-T. Однак імплементація цього рішення все ще затягується. Відсутність прогресу у цьому напрямку збільшує транспортні витрати та знижує загальну ефективність національної транспортної галузі [1].

Протягом останніх кількох років влада заявляла, що Україна готова виступити з низкою ініціатив, спрямованих на підвищення ефективності коридору TRACECA. зокрема з розробкою спільного плану

заходів щодо реалізації мультимодальних транспортних рішень у рамках цього коридору, впровадження електронної логістики системи для TRACECA, новими проектами технічної допомоги ЄС у рамках програми TRACECA та зміцненням сумісності коридору TRACECA та транс'європейської транспортної мережі (TEN-T) [4].

Подальша співпраця сторін у рамках Угоди сприятиме реструктуризації та модернізації транспортного сектору України, розвитку сталої, ефективної, безпечної та надійної транспортної системи з поглибленням її взаємозв'язку з іншими сферами [3].

Орієнтація на демонополізацію та дерегуляцію – головна стратегія економічного розвитку України після війни, яка має почати своє формування вже зараз. Розвиток мультимодальних перевезень може підвищити конкурентоспроможність країни на світовому ринку транспортних послуг і сприяти інтеграції транспортної інфраструктури України до світової. Для досягнення цієї мети необхідно активізувати роботу в напрямі ухвалення законодавства у сфері транспорту та імплементації його норм. Імплементация європейських вимог може також допомогти усунути бар'єри для транскордонного руху товарів і пасажирів, залучати додаткові інвестиції у розвиток і модернізацію транспортної інфраструктури, в тому числі інтелектуальної. А враховуючи реалії воєнного часу, коли в першу чергу бомбардуються великі паливно-продовольчі склади, а також потужні матеріально-технічні вузли, доцільно говорити про якнайшвидше закладення основ своєї «москітної економіки» (за аналогією з «москітними» військовими стратегіями, коли головні цілі на полі бою досягаються насамперед за рахунок використання надмобільних інноваційних засобів і ресурсів, які перебувають на озброєнні великої кількості невеликих автономних груп добре підготовлених бійців) [2].

Для вирішення проблеми інтеграції української транспортної інфраструктури до ЄС Україні необхідно реалізувати низку рішень, зокрема:

- встановити чітку координацію роботи з країнами ЄС, що допоможе забезпечити ефективне функціонування транспортної інфраструктури та розвиток мережі TEN-T;
- підвищити ефективність роботи пунктів пропуску через державний кордон, збільшити їх пропускну спроможність та перехід на безпаперові технології.
- оновити обладнання та рухомий склад транспортних засобів;
- забезпечити ефективну взаємодію різних видів транспорту;
- перейти до сталої та розумної мобільності відповідно до стратегії Європейського зеленого курсу;
- забезпечити залучення приватних інвестицій в інфраструктурні об'єкти України, що вимагає узгодження вітчизняного галузевого законодавства та стандартів з ЄС.

Поки тривають бойові дії, Україна та країни ЄС вже можуть обговорювати питання лібералізації транзиту вантажів з України до Європи, створення «маршрутів солідарності» для експорту зерна та імпорту необхідних товарів, підтримку українського експорту товарів через європейські порти тощо. Усі ці заходи залишаться актуальними навіть після війни.

Оптимальним рішенням для відновлення країни після перемоги буде інтеграція української економіки в економічну систему ЄС, і масштабні європейські логістичні та інфраструктурні проекти можуть цьому суттєво допомогти.

Список використаних джерел:

1. Антощишина Н. І. Інтеграційні процеси транспортної системи України в ЄС. Ефективна економіка. 2023. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2423> (дата звернення 10.03.2023).
2. Захарова О. В Особливості процесу інтеграції національних транспортних систем до світового господарства. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2022_3/1294.pdf (дата звернення 22.03.2023).
3. Михайличенко К. М. Відновлення транзитного потенціалу як чинник підвищення конкурентоспроможності України. Стратегічні пріоритети. 2022. № 4.
4. Infrastructure – TEN-T – Connecting Europe. Maps. URL: https://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t-guidelines/maps_en (дата звернення 20.03.2023).